

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

“ ___ ” _____ 2020_р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування **Фінансовий та страховий менеджмент**

(назва магістерської програми)

на тему: « **___ Управління джерелами фінансування суб'єкта господарювання
(підприємства)___** »

(назва теми)

Виконавець:

студент ___ факультету ФФБС

___Гамзаєв Ельчін Мурад огли___ _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

___д. е. н., професор___

(науковий ступінь, вчене звання)

___Баранова Вікторія Глібівна___ _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2020

ЗМІСТ	
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	
1.1. Сутність та класифікація джерел фінансування діяльності суб'єктів підприємництва	7
1.2. Структура джерел фінансування підприємств та методичні підходи до їх оптимізації	12
1.3. Система управління джерелами фінансових ресурсів	32
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ «AV «APSSHERON»»	
2.1. Аналіз розвитку ринку ресторанного господарства в Україні	34
2.2. Оцінка динаміки та структури джерел фінансування ресторанного комплексу «AV «Apssheron»»	45
2.3. Фактори впливу на систему управління джерелами фінансування	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	
3.1. Рекомендації щодо оцінювання ефективності управління джерелами фінансування діяльності ресторанного комплексу «AV «Apssheron»»	65
3.2. Напрями оптимізації фінансового розвитку ресторанного комплексу «AV «Apssheron»» на основі вдосконалення системи управління джерелами фінансування діяльності	70

3.3. Прогнозування результативності діяльності ресторанного комплексу «AV «Apsheron»»	76
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність дослідження. Успішний соціально-економічний розвиток України на шляху ринкових перетворень можливий лише за умови ефективного функціонування підприємств, яке в свою чергу істотно залежить від наявності у підприємства необхідної кількості фінансових ресурсів. Саме завдяки достатньому фінансовому забезпеченню господарської діяльності, вірному вибору способів та джерел мобілізації фінансових ресурсів та визначення найоптимальніших напрямів їх використання досягається зростання доходів підприємства. Також можна стверджувати, що успіх підприємницької діяльності знаходиться в безпосередній залежності від стану фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та вибору стратегії управління ними, що обумовлює актуальність даної роботи. Враховуючи, що для своєї діяльності підприємство залучає різні фінансові ресурси, постає питання вибору таких джерел фінансування, які би забезпечували, з одного боку, безперебійність надходження коштів на рахунки підприємства, з іншого, вартість залучення таких джерел фінансування не була би обтяжливою для підприємства. Тому на підприємстві постає важливе питання створення системи управління джерелами фінансування.

Проблематика управління джерелами фінансування була та зостається у полі зору багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків. До основних питань, яких торкаються наукові дослідження, можна віднести недостатню розробленість методологічного базису управління джерелами фінансування, деякі методичні аспекти формування системи управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємств з урахуванням особливостей функціонування вітчизняної економіки, врахування зовнішніх та внутрішніх ризиків, вплив глобальних тенденцій розвитку у світовій економіці, політичні, правові та соціальні аспекти в контексті впровадження загальної системи корпоративного управління та ін.

Значний внесок у розвиток теорії управління джерелами фінансування підприємств зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: І.О. Бланк, Ю.Ф. Брігхем, Д.К. Ван Хорн, І.С. Гуцал, О.Д. Василик, О.Д. Заруба, О.Р. Квасовський, В.В. Костецький, О.І. Кулинич, Д. Коллис та ін.. Проте і на сьогодні залишаються актуальними питання, пов'язані з розробкою та реалізацією ефективної стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами підприємств та джерелами її отримання, як цілісної системи, підпорядкованої єдиній фінансовій і загальній стратегії функціонування та розвитку підприємства в сучасних умовах невизначеності та ризиків, що притаманні мінливому ринковому середовищу.

Мета роботи. На основі узагальнення теоретичних підходів до управління джерелами фінансування підприємства розробити рекомендації щодо їх ефективного використання на прикладі ресторанного комплексу «AV «Apsheon»».

Зазначена мета обумовила вирішення наступних задач:

- визначити сутність та класифікацію джерел фінансування діяльності суб'єктів підприємництва;
- з'ясувати структуру джерел фінансування підприємств та можливості їх оптимізації;
- сформулювати принципи побудови системи управління джерелами фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізувати основні тенденції у розвитку ринку ресторанного господарства в Україні;
- оцінити динаміку та структуру джерел фінансування ресторанного комплексу «AV «Apsheon»»;
- проаналізувати фактори впливу на систему управління джерелами фінансування;
- запропонувати рекомендації щодо оцінювання ефективності управління джерелами фінансування діяльності ресторанного комплексу «AV «Apsheon»»;

- сформулювати напрями оптимізації фінансового розвитку ресторанного комплексу «AV «Apsheron»» на основі вдосконалення системи управління джерелами фінансування діяльності;
- спрогнозувати результативність діяльності ресторанного комплексу «AV «Apsheron»».

Об’єктом дослідження є процес управління джерелами фінансування діяльності суб’єктів підприємництва.

Предметом – теоретико-методичні положення щодо управління джерелами фінансування діяльності на прикладі ресторанного комплексу «AV «Apsheron»».

Під час написання кваліфікаційної роботи було використано такі **методи дослідження**: у першому розділі переважають загальнонаукові та спеціально наукові методи пізнання; у другому розділі – статистичні, аналітичні методи пізнання, використовується горизонтальний, вертикальний, порівняльний аналіз, у третьому – структурно-прогностичний, спостереження.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти, наукові праці, підручники, монографії, періодичні видання, електронні ресурси, навчальні посібники вітчизняних і зарубіжних фахівців, що стосуються теоретичних та практичних аспектів теми дослідження, річна фінансова звітність та інша публічна інформація щодо діяльності ресторанного комплексу «AV «Apsheron»».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (32 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок комп’ютерного тексту, містить ----- таблиці та ----- рисунки.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження щодо управління джерелами фінансування суб'єктів господарювання можна зробити наступні висновки.

Використання виробничих ресурсів підприємства — матеріальних, фінансових, трудових, природних — здійснюється в системах управління кожним з перелічених видів ресурсів, і кожний окремий суб'єкт господарювання створює їх у такий спосіб, щоб економічна віддача від спожитих ресурсів була якнайбільшою.

Фінансовими ресурсами підприємства є грошові фонди цільового призначення, що утворюються при розподілі та перерозподілі національного доходу і використовуються згідно зі статутними цілями підприємства. Фінансова діяльність суб'єкта господарювання — це дії з формування і використання його фінансових ресурсів, що мають форму економічно обґрунтованих управлінських рішень.

Функціонування ринкової економіки України можливе за умови ефективності використання фінансових ресурсів. Використані ресурси, формуючи ресурсний потенціал окремого підприємства, є часткою ресурсного потенціалу економіки в цілому чи окремих галузей. Оптимальний варіант формування та використання фінансових ресурсів базується на застосуванні системно-аналітичного підходу до управління фінансами. В основі цього підходу лежить доцільність управлінського рішення, яке визначається ситуацією, що формується під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Під час використання фінансових ресурсів оцінюються джерела їх формування. Суттєву роль у складі джерел формування фінансових ресурсів займає прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування та інші внутрішні джерела не займають значної частки у формуванні фінансових ресурсів підприємства.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити об'єм господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу та підвищити ринкову вартість підприємства.

Оцінювати використання фінансових ресурсів підприємства необхідно проводити за показниками стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через коефіцієнти структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінювати вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства.

Отже, під використанням фінансових ресурсів слід розглядати від первинного суб'єкта господарювання до безпосередньо держави. Для ефективною не тільки господарської, але й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформувавши власну стратегію управління фінансами.

Фінансовий стан – це сукупність показників, що відображають розміщення і використання фінансових ресурсів. Від того, наскільки оптимально співвідношення власного і позикового капіталу, багато в чому залежить фінансове становище підприємства. Вироблення правильної фінансової стратегії допоможе багатьом підприємствам підвищити ефективність своєї діяльності.

Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позичених коштів, при якому забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість. Важливим завданням інвестиційного

менеджменту є визначення найкращого співвідношення між обсягами різних джерел фінансування проектів підприємств.

Розглянувши структуру ресторанного господарства України, можемо зробити висновок, що найбільш поширеними є два типи підприємств, а саме ресторани (69% від загальної кількості) і туристичні бази (20%). Сьогодні індустрія ресторанності – це найпотужніша система господарства країни та важлива складова економіки туризму. На основі аналізу можна зробити висновок, що ринок ресторанних послуг в Україні після різкого падіння у 2014 році з 2015 року продовжує повільно, але стабільно зростати. Число ресторанів та аналогічних засобів розміщення останнім часом трохи зростає, проте залишається приблизно в півтора рази меншим, ніж у 2013 році. Статистика розміщених туристів в українських ресторанах багато в чому повторює тенденції загальної кількості прибуття (6–8% зростання щороку). Розвиток бізнесу в регіонах, підвищення статусу України як країни, привабливої для подорожей в очах іноземних туристів; підвищення добробуту українців і поява інтересу до відпочинку всередині країни – ось основні чинники, що визначають сьогодні зростання попиту на послуги ресторанних підприємств, що є перспективним напрямом подальших досліджень.

Розглянувши господарські умови функціонування та особливості управління джерелами фінансування суб'єктів господарювання на прикладі Ресторанний комплекс «AV «Arsheron»» можна зробити наступні висновки. Вдале розташування готелю в самому серці Аркадії, На Фонтанська дорогі 20/3, в історично сформованій рекреаційній зоні, поблизу популярних пляжів і нічних клубів, в 15 хвилинах їзди від центру Одеси, 10 кілометрах від аеропорту і 6 км від залізничного вокзалу, робить ресторанний комплекс центром літнього і ділового туризму Одеси. В ресторанний комплексі «AV «Arsheron»» представлена лінійно-функціональна (комбінована) структура управління. При кожному лінійному керівнику формується спеціалізована ланка (зміна, бригада). Саме лінійно-функціональна структура дає

можливість керівникам ресторану концентрувати увагу на поточній діяльності, вивчати і приймати рішення щодо проблем, які виникають.

Здійснивши аналіз фінансової діяльності «AV «Apsheron»» 2018 рік, виявили, що у структурі підприємства переважають оборотні активи (85,4%), також спостерігалось збільшення вартості балансу на 29,83%, що свідчить про позитивну динаміку фінансової діяльності. «AV «Apsheron»» демонструє коефіцієнт фінансової стабільності нижче норми. Однак, слід зауважити, що низьке значення показника не обов'язково означає високий ризик банкрутства. І навпаки, високе значення показника може вказувати на неповне використання потенціалу компанії.

Аналіз фінансової стійкості показав, що абсолютна більшість показників «AV «Apsheron»» відповідають нормативним значенням. Коефіцієнт фінансової незалежності є високим, що свідчить про те, що підприємство в змозі покрити свої зобов'язання власним капіталом.

«AV «Apsheron»» використовує лише власні фінансові ресурси – це свідчить про те, що воно має найвищий рівень фінансової стійкості (коефіцієнт автономії на кінець звітного періоду склав 0,951), проте така політика обмежує темпи розвитку підприємства і не сприяє приросту прибутку на вкладений капітал. Тому керівництву «AV «Apsheron»» доцільно розглянути залучення позикового капіталу для впровадження інноваційних рішень в діяльності підприємства. Хоча залучення позикового капіталу тягне за собою додатковий фінансовий ризик, пов'язаний із відсотковими виплатами за кредитами, однак за його правильного використання можна привабити нових клієнтів до «AV «Apsheron»». Оптимальна структура джерел фінансування – це таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства.

Таким чином, крайнощі в управлінні структурою джерел фінансування досить небезпечні і можуть мати руйнівні наслідки. Щоб їх уникнути, фінансові менеджери повинні вивчити досвід найуспішніших у своїй галузі

підприємств і намагатися підтримувати баланс між позиковим і власним капіталом. Потрібно будь-що уникати такого розміру боргів, за якого виплати за фіксованими зобов'язаннями перевищують розумну межу. Для цього необхідно кожного разу, приймаючи рішення про залучення додаткових позикових коштів, прораховувати найгіршу ситуацію (спад ділової активності, різке падіння попиту або цін на продукцію чи надання послуг, подорожчання кредитів тощо) і з'ясувати, чи зможе підприємство виконувати свої фіксовані фінансові зобов'язання за несприятливих умов діяльності.

Отже, мета фінансового менеджменту полягає у забезпеченні виваженої структури джерел фінансування, які б відповідали цільовим настановам підприємства і забезпечували мінімальний фінансовий ризик за достатньо високої ринкової вартості (але не обов'язково найвищої).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Г. І. Філіна. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 424 с. : іл. — Бібліогр. : с. 413–416 [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/fin_diyal_syb_gosp.pdf
[Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія / ред. В. Г. Баранова, О. М. Гончаренко. — Харків: «Діса плюс», 2019. — 370 с..URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9276>]
2. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. Економіка і суспільство. Випуск №14/2018. С. 778-783. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/111.pdf
3. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
4. Кропивцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Кропивцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. — 2011. — Вип. 1. — С. 261 – 268.
5. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури / Н. Єфремова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». — 2013. — № 3. — С. 53 – 61.
6. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. — 2011. — № 47. С. 227 – 283.
7. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. — 2013. — № 3. — С. 113 - 118.
8. Білик М. Д. Фінанси підприємств / М. Д. Білик. — К.: Знання, 2005. — 820 с.

9. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 5–6. – С. 39–43.
10. Савчук В. П. Стратегии и технологии управления финансами предприятия / В. П. Савчук // Финансовая консультация. – 2013. – № 22. – С. 4–9.
11. Кропивцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Кропивцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. – 2011. – Вип. 1. – С. 261 – 268.
12. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 722 с.
13. Мархонос, С. М. Аналіз сучасного стану та фінансове забезпечення розвитку готельного господарства України [Текст] / С. М. Мархонос, Н. П. Турло // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород : Гельветика, 2017. – Вип. 14№Ч.2. – С. 35–39. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_2_2017ua/9.pdf
14. Державна служба статистики. – Режим доступу. – Електронний ресурс: <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Бошота Н. В. Тенденції розвитку підприємств готельного господарства України / Н. В. Бошота // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. - 2018. - № 3. - С. 66-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2018_3_12.
16. Офіційний сайт «AV «Apshepon»». – Режим доступу. – Електронний ресурс: <https://ok-odessa.com/>
17. Словник економічних показників [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv>
18. Мальська М.П., Пандяк І.Г. Ресторанний бізнес: теорія та практика: Навчальний посібник./ М.П. Мальська, І.Г. Пандяк– К.: Центр

- учбової літератури, 2009. – 472 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1584072028398/turizm/gotelniy_biznes
19. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу. – Електронний ресурс: <http://www.me.gov.ua>
20. Школьник І. О., Безбабіна А. С. Теоретичні підход до трактування поняття капіталу підприємства та його структури на сучасному етапі розвитку фінансової науки / І. О. Школьник, А. С. Безбабіна // Інноваційна економіка. -2012. - № 4. - С. 24–28.
21. Дропа Я. Б. Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах / Я. Б. Дропа // Бізнес Інформ. - 2016. - № 12. - С. 169-175. – Режим доступу. – Електронний ресурс: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_12_28
22. Зазуляк Л. Чинники та джерела формування капіталу підприємствами / Л. Зазуляк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2006. – №4 (554). – С. 35-39. – Режим доступу. – Електронний ресурс: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35956/1/8_35-39.pdf
23. Сич О. А. Сучасний стан та умови кредитування малого та середнього бізнесу в Україні / О. А. Сич, І. І. Волос // Молодий вчений. - 2018. - № 2(1). - С. 421-424. – Режим доступу. – Електронний ресурс: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_2%281%29_101
24. Юнко О. М. Проблеми та перспективи кредитування малого та середнього бізнесу в Україні / Вісник Університету Банківської справи Національного Банку України № 2 (20) – 2014. – С. 193.
25. Рейтинг банківських послуг: «Bankchart». [Електронний ресурс]. – – Режим доступу. – Електронний ресурс: <http://www.bankchart.com.ua/>.
26. Елисеєнко К.А. Теоретико-методичні аспекти виявлення резервів зростання рентабельності / Елисеєнко К.А. // Економіка і управління: нові виклики та перспективи — 2013 — № 4 — с. 153–156. 7. Як збільшити прибуток ресторану [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bdraiv.ru/dlya-restourant-i-gostinic>.

27. Автоматизовані системи управління рестораном [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/gudzovata.htm
28. Система електронного меню [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://emenu.su/>.
29. Інтерактивні столики для ресторану та кафе [Електронний ресурс] – Режим доступу: [ua /49742/interaktivnyie-stoliki-dlya-restorano/](http://ua/49742/interaktivnyie-stoliki-dlya-restorano/).
30. Сич О. А. Аналіз впливу інституційного середовища на розвиток малого та середнього підприємництва / О. А. Сич, І. І. Нітман // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів: ЧНТУ, 2017. – № 2 (10). – С. 111-118.
31. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/nk>.
32. Фінансова звітність Ресторанного комплексу «AV «Apshepon»» (форма «1-м», «2-м»).